

באר התורה / הג'ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת שמות****"כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשיך" – מאמר ב**

ובמלבי"ם (שם) "כי יכה כל נפשי", סתמא זו כר"י בן בתירה דסובר בב"ק (י ב, כו ב) וסנהדרין (עא א) בהכהו י בני אדם בזה אחר זה האחרון חייב. וכמו דתני תנא קמיה דרב ששת בסנהדרין (שם) שהוא הברייתא דפה שאוקמא כריב"ב. ונראה דס"ל שלשון נפש משמע כל הנפש. וכשהוסיף מלת כל מרבה אפ"י מקצתו, ור"י סתמא דספרא לשטנו שדרש כעין זה בבכורות (ג א) "בכור" (בא יג ב) כולה בכור וכל הבכור מקצתו. וכן במנחות (יא ב) גבי "כל הלבונה" (צו ח) וכו' עכ"ל.

ומבואר דכל שבלא תיבת כל המשמעות כולה, אז אמרינן ד"כ"ל" היינו מקצתו, וא"כ מתפרש מה שכתב רש"י דהאי "כי מתו כל האנשים" היינו שירדו מנכסיהם והעני חשוב כמת, מכיון דבלא תיבת כל היה מתפרש מיתה ממש, ולכן הוסיף תיבת כל לדרשא דהאי כל מקצת פ"י מקצת מיתה והיינו שירדו מנכסיהם ועני חשוב כמת.²

ד-ד

באבן עזרא (שמות שם) כי מתו כל האנשים - זה פירוש "וימת מלך מצרים" (שמות ב כג). הטעם כאשר מת מלך מצרים, שברח משה מפניו. גם מתו עבדיו היודעים משה, כי כן כתוב "כי מתו" (שמות ד יט) וכו' עכ"ל. וכ"ה על דרך זה בחזקוני ובספורנו (שם). בספר **פרדס יוסף** (שמות שם) והגר"א כתב טעם שלא מתו ממש, דא"כ הוי ליה למימר אשר בקשו את נפשך, ומדכתיב "המבקשים" משמע שגם עתה מבקשים, ועל כרחך דלא מתו ממש רק נעשו עניים ועני חשוב כמת, ואינו יכול להלשין עוד דלשון הרע של עני אינו נשמע, וכו' עכ"ל.

והנה לפי הראב"ע שמתו ממש, א"כ **תיקשי האי דיוקא דהגר"א**, דמדאמר "המבקשים" משמע דעדיין הם מבקשים, ולפירושו שכבר מתו היה לו לכתוב אשר בקשו את נפשך, וצ"ע.

ה-ה

בשפת אמת (בא, תרמ"ד) בפסוק "ומלאו בתיך כו' אשר לא ראו אבותיך כו' עד היום הזה" (בא י ו). **פרשנו כבר** (ע"י שפת אמת

ליקוטים בא ד"ה אשר לא ראו אבותיך, וע"י עוד בליקוטים חיי שרה בד"ה האהלה שרה אמו) **כי אבותיו של הרשע רואין אחר מיתתם בגיהנם בעונש הבנים**. ונראה לבאר הענין דהמדה בבני"י הוא שכשיש להם שמחה, הקדוש ברוך הוא מביא לאב ואם להיות להם חלק בשמחת בניהם. כדאיתא בזוה"ק (בלק) על פסוק "ישמח ישראל בעושי"ו" (תהלים קמט ב), שבנ"י מחזירין השמחה לשמים, ולכן הקדוש ברוך הוא משמח לאבותיהם. אבל כשיש ח"ו יסורים וצער לבנ"י, אין הקדוש ברוך הוא מראה לאבותיהם רק "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא טו) ע"ש. ונראה דברשעים המדה להיפוך, והטעם ע"פ מאמרם ז"ל בבני ישראל הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, וברשעים מצרפין מחשבה רעה למעשה ע"ש. וכל עובדא טובה או רעה נראה שנמצא מזה שורש באבות, רק שיצא עתה בזרעם לפועל, אבל בכח נמצא הכל בהאבות. ולכן כשזוכה הצדיק לשמחה יש בזכות זה חלק במחשבה באבותיו ומצרפו הקדוש ברוך הוא למעשה, וניתן להאבות חלק בהשמחה. משא"כ בעונש אין המחשבה נחשב. וברשעים להיפוך כנ"ל, עכ"ל.

ומבואר בדבריו דכל עובדא טובה או רעה שנמצא באדם השורש הוא אצל האבות. וכשם שמצינו שהקב"ה מצרף מחשבה למעשה, לפי שהיא תחילת וראשית המעשה, כך היא גם כן המידה לגבי השורשים הרעים.

ואתאי שפיר גם לפי האבן עזרא מש"כ "המבקשים", משום דאף שכבר מתו ממש, מ"מ השורש של האבות נמצא בבנים ונחשב כאילו המחשבה קיימת.

ג-ג

ונראה בישוב דברי רש"י בהקדם מה שאמרו בתורת כהנים (אות רמו) "כי יכה כל נפשי" (אמור כד יז), להביא את שהכה ויש בו כדי להמית, ובא אחר והמית הר"ז חייב, עכ"ל.

לתגובות 'באר התורה': a0527677650@gmail.com

¹ והנה מש"כ בספורנו דלא יאמר "כ"ל" בפחות מג', וכוונתו במש"כ בתורה, וכן מה שכתב ביאר אור דבלשון הכתוב לא יבא מילת הכללות כל על מספר פחות משלשה, והוא על "כ"ל" שכתוב בתורה. ע"י **בתיוו"ט** (פרה פ"ב סוף מ"יא) וכלן שעשו וכו', ניחא טפי הו"ל למתני ואם עשאן כו', דכיון שאין כאן אלא שתיים טבילה והזאה ל"ש שפיר למתני "כ"ל" אבל וכו', עכ"ל.

בכסף משנה (הלי יסודי התורה פ"ו ה"ט) כל מלכיא האמור בדניאל כו', ברייתא שם (שבועות לה ב) וא"א לומר שהכונה כל מקום שכתוב מלכיא, שבדקו בספר דניאל ולא מצאו בו אלא תרי מלכיא וכו', ולא יצדק לומר כל על שנים בלבד וכו', עכ"ל. **ומבואר דהאי כללא אמרינן גם במשנה ובברייתא.**

² ולפי מה שנתבאר יש עוד הוכחה, דחיים היו אלא שירדו מנכסיהם, משום דאם מתו ממש ל"ש כאן תיבת "כ"ל", דעל שנים לא יצדק למיכתב "כ"ל", וכמשנ"ת.

³ זוהר (פנחס ר"ט ב).